

EL “FULL VERD”

Experiències a la comarca de la Garrotxa

HOSPITAL d'OLOT
COMARCAL DE LA GARROTXA

Ferran Campillo i López
Consulta de Pediatria Ambiental
Equip Pediàtric Territorial de la Garrotxa
Hospital d'Olot i Comarcal de la Garrotxa

QUE ES EL FULL VERD?

Conjunt de preguntes bàsiques i concises que permet detectar, informar i reduir/eliminar els factors de risc mediambiental des de l'etapa periconcepcional, durant l'embaràs, alletament i període de criança, contribuint a la creació d'ambients més saludables per a la infància.

Región de Murcia

HOJA VERDE

CREANDO AMBIENTES MÁS SALUDABLES DURANTE EL EMBARAZO Y LACTANCIA

Espacio reservado para la etiqueta

Realizado por: _____

A. DATOS PERSONALES

Teléfono móvil:	E-mail:	Fecha atención: / / d m a
Semana gestación actual:	Fecha nacimiento niño:	
FUR:	Edad madre:	Nivel estudios madre:
Nombre padre:	Edad padre:	Nivel estudios padre:
Raza: Blanca ☐ Eslava ☐ Latinoamericana ☐ Magrebi/árabe ☐ Negra ☐ Gitana ☐ Indígena americano ☐ Asiática ☐ Otra ☐ País procedencia:		
Ingresos netos mensuales de la familia: <800€ ☐ 800-1.500€ ☐ 1.500-2.000€ ☐ 2.000-2.500€ ☐ 2.500-3.500 € ☐ >3.500€ ☐		

Unidad de Salud Medioambiental Pediátrica (PEHSU-Murcia) Servicio de Pediatría
Hospital Clínico Universitario Virgen de la Arrixaca, Murcia España. Telf: 0034-968369031
Red Latinoamericana de Salud Ambiental Infantil

QUE INCLOU?

Història obstètrica-reproductiva, socioeconòmic, medicació i parafarmàcia, drogues legals i il·legals, ús de pesticides, aficions de risc químic, exposicions ocupacionals, radiacions ionitzants, preocupacions mediambientals.

B. ANTECEDENTES OBSTÉTRICOS

Nº Embarazos previos a éste:

	Aborto (espontáneo/(VE))	Año	RN (vivo/ muerto)	SG	PN	Sex (F/M)	Semanas Lactancia (completa/total)	Malformación (sí/no)	Vive (sí/no)

Cuando quedó embarazada, ¿lo estaba buscando?: Sí No No se lo había planteado Ns/Nc

¿Siguió algún tratamiento para conseguir el embarazo actual?: Sí No Ns/Nc

¿Cuál?: FIV ICSI Inseminación Estimulación ovárica

Fecha Inseminación / transferencia: $\frac{\text{d}}{\text{m}}/\frac{\text{d}}{\text{m}}/\frac{\text{a}}{\text{a}}$

Uso previo de Anticonceptivos hormonales (indique fecha inicio y final): $\frac{\text{d}}{\text{m}}/\frac{\text{d}}{\text{m}}/\frac{\text{a}}{\text{a}}$ - $\frac{\text{d}}{\text{m}}/\frac{\text{d}}{\text{m}}/\frac{\text{a}}{\text{a}}$

C. RADIACIÓN IONIZANTE

Pruebas médicas de radiaciones ionizantes en la etapa periconcepcional y embarazo: Sí No

¿Cuál prueba? (RX, TAC, dentista, otra): _____

Fecha de realización de la prueba: $\frac{\text{d}}{\text{m}}/\frac{\text{d}}{\text{m}}/\frac{\text{a}}{\text{a}}$

D. FÁRMACOS / HOMEOPATÍA / HERBORISTERÍA / SUPLEMENTOS

¿Ha tomado alguna medicación de forma esporádica o habitual? (desde un mes antes del embarazo o lactancia).

Fármaco o producto	Motivo	Posología	Fecha inicio	Fecha final o actual

G. EXPOSICIÓN AL ALCOHOL

Por favor, indique el número de vasos o copas que bebía en cada etapa (señale debajo de donde correspondía... 1-3 por mes, 1 por semana, 1 día, etc.).

Madre periconcepcional 3 meses antes del embarazo	Nunca o <1 mes	1-3 x mes	1 x sem	2-4 x sem	5-6 x sem	1 x día	2-3 x día	4-5 x día	+ 6 x día	gramos OH/día
	a. Vino tinto, blanco, rosado y vermú (1 vaso, 125 cc)	0	0.6	1.42	4.28	7.85	10	25	45	60
b. Cerveza (1 caña o botellín 1/5, 200 cc)	0	0.6	1.42	4.28	7.85	10	25	45	60	0 ^b
c. Licores (20-25% de frutas (manzana), de crema (Catalana, Bayley's) (1 copa, 50 cc)	0	0.75	2.1	6.43	11.78	15	37.5	67.5	90	0 ^c
d. Brandy, ginebra, ron, whisky, vodka, aguardientes 40° (1 copa, 50 cc)	0	1.2	2.84	8.56	15.7	20	50	90	120	0 ^d
e. Cerveza sin alcohol (200 cc)	0	0.13	0.28	0.85	1.57	2	5	9	12	0 ^e
a + b + c + d + e gramos total de alcohol/día										

Número de atracones (>= 5 UBE = 50 gr) desde FUR a la fecha actual: _____

¿Cambió el consumo debido al embarazo? Sí No Lo eliminé Disminuí

¿Cuándo cambió? Antes de FUR Indique semanas de gestación _____ Durante el embarazo Semanas de gestación _____ Durante la lactancia

Madre actualmente	Nunca o <1 mes	1-3 x mes	1 x sem	2-4 x sem	5-6 x sem	1 x día	2-3 x día	4-5 x día	+ 6 x día	gramos OH/día
	a. Vino tinto, blanco, rosado y vermú (1 vaso, 125 cc)	0	0.6	1.42	4.28	7.85	10	25	45	60
b. Cerveza (1 caña o botellín 1/5, 200 cc)	0	0.6	1.42	4.28	7.85	10	25	45	60	0 ^b
c. Licores (20-25% de frutas (manzana), de crema (Catalana, Bayley's) (1 copa, 50 cc)	0	0.75	2.1	6.43	11.78	15	37.5	67.5	90	0 ^c
d. Brandy, ginebra, ron, whisky, vodka, aguardientes 40° (1 copa, 50 cc)	0	1.2	2.84	8.56	15.7	20	50	90	120	0 ^d
e. Cerveza sin alcohol (200 cc)	0	0.13	0.28	0.85	1.57	2	5	9	12	0 ^e
a + b + c + d + e gramos total de alcohol/día										

El padre durante la espermatogénesis	Nunca o <1 mes	1-3 x mes	1 x sem	2-4 x sem	5-6 x sem	1 x día	2-3 x día	4-5 x día	+ 6 x día	gramos OH/día
	a. Vino tinto, blanco, rosado y vermú (1 vaso, 125 cc)	0	0.6	1.42	4.28	7.85	10	25	45	60
b. Cerveza (1 caña o botellín 1/5, 200 cc)	0	0.6	1.42	4.28	7.85	10	25	45	60	0 ^b
c. Licores (20-25% de frutas (manzana), de crema (Catalana, Bayley's) (1 copa, 50 cc)	0	0.75	2.1	6.43	11.78	15	37.5	67.5	90	0 ^c
d. Brandy, ginebra, ron, whisky, vodka, aguardientes 40° (1 copa, 50 cc)	0	1.2	2.84	8.56	15.7	20	50	90	120	0 ^d
e. Cerveza sin alcohol (200 cc)	0	0.13	0.28	0.85	1.57	2	5	9	12	0 ^e
a + b + c + d + e gramos total de alcohol/día										

El padre actualmente ha cambiado su consumo: Sí Ha aumentado No Ha disminuído

H. EXPOSICIONES EN EL HOGAR, JARDÍN Y HUERTO

Años construcción de la vivienda: _____ ¿Tipo de vivienda?: Piso (altura) Duplex Casa de pueblo

¿Ha tenido problemas en casa de hormigas, cucarachas, roedores, etc...?: Sí No

Utiliza spray, polvos, enchufes u otros plaguicidas en casa o huerto: Sí No

Cuáles: _____ ¿Cuánto le dura un envase de pesticida 1.000 cc? _____

I. PERCEPCIÓN DE RIESGOS

¿Están preocupados por algunos riesgos ambientales en su casa o barrio? Madre: _____ Padre: _____

Observaciones: _____

E. EXPOSICIONES EN EL TRABAJO Y AFICIONES

Indicar ocupación de los padres 3 meses antes de la FUR y especificar en caso de cambio.

Riesgos ambientales asociados a las ocupaciones de los que viven en casa: _____

¿Le preocupa alguna exposición a tóxicos medioambientales en el trabajo?: Sí No No lo sé

En caso afirmativo explicar: _____

¿Se llevan la ropa o zapatos del trabajo a la casa?: Sí No No lo sé

Tienen alguna afición que le exponga a algunas sustancias químicas:

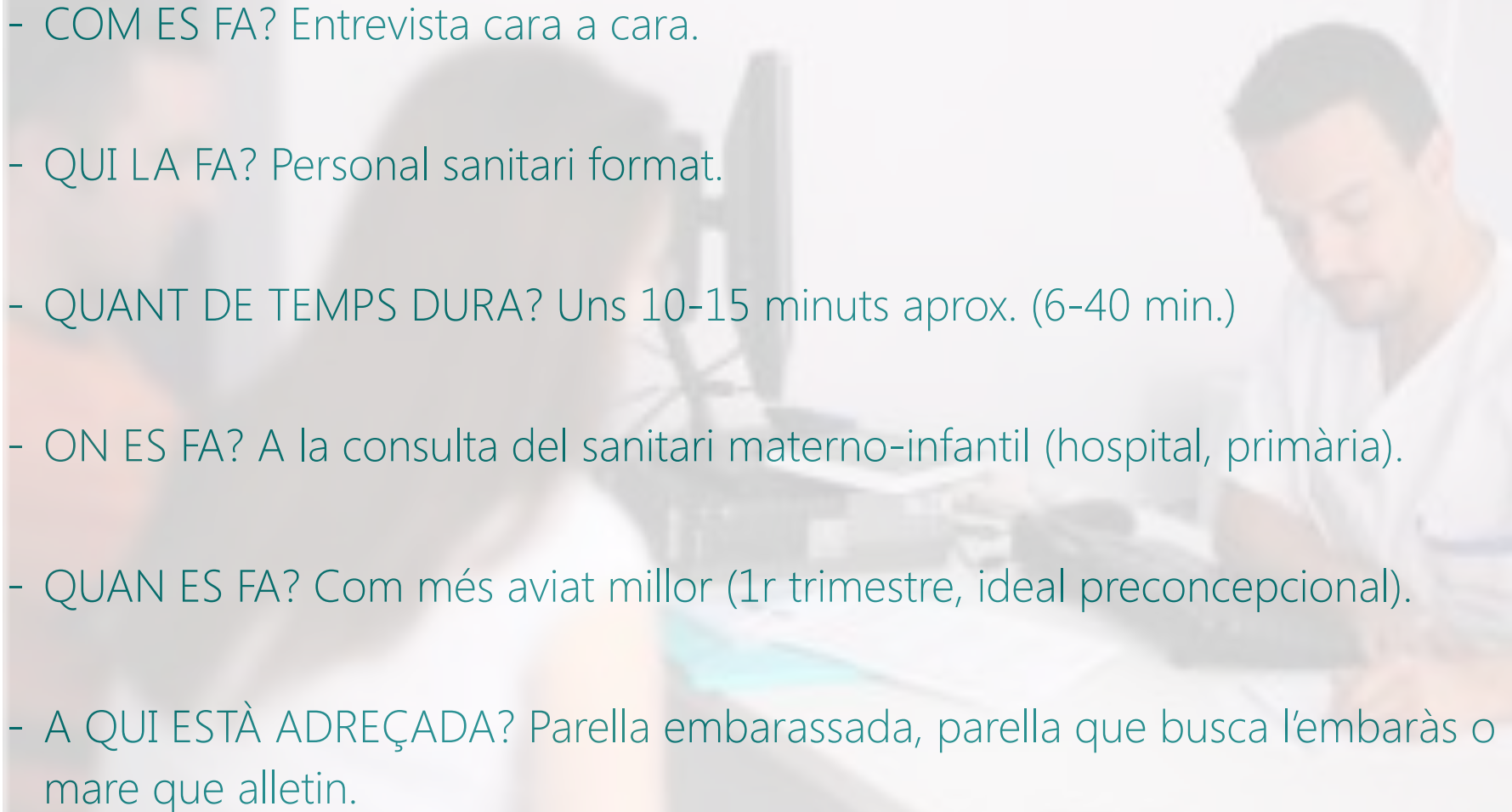
Aeromodelismo Fotografía/revelado Maquetación Restauración muebles

Motociclismo Mecánica Pintura Ninguna Otros: _____

F. TABACO Y OTRAS DROGAS

TABACO	Madre	Padre	Otro en domicilio
Fumaba algo antes del embarazo (periconcepcional)	Si/No/Nunca		
¿Cuánto fumaba?	cigarrillos/día		
Edad inicio	años		
¿Cambió el consumo debido al embarazo?	Si/No		
¿Cuándo cambió?	SG		
¿Cuánto fuma ahora?	cigarrillos/día		
¿Le gustaría dejar de fumar?	Si/No		
¿Ha pensando en hacerlo próximamente?	Si/No		
Exposición a humo de tabaco de formas pasiva (amigos o familiares)	Nada Poco Bastante Mucho		
¿Ha podido estar expuesta a otras drogas en algún momento del embarazo o desde 3 meses antes del embarazo?	Cannabis ☐ Cocaína ☐ Heroína ☐ Otras ☐ Ninguno ☐	En caso afirmativo explique:	

PROCEDIMENT

- COM ES FA? Entrevista cara a cara.
 - QUI LA FA? Personal sanitari format.
 - QUANT DE TEMPS DURA? Uns 10-15 minuts aprox. (6-40 min.)
 - ON ES FA? A la consulta del sanitari materno-infantil (hospital, primària).
 - QUAN ES FA? Com més aviat millor (1r trimestre, ideal preconcepcional).
 - A QUI ESTÀ ADREÇADA? Parella embarassada, parella que busca l'embaràs o mare que alletin.
-

“FULL VERD” vs “HISTORIA CMAP

	Historia clínica medioambiental	Hoja verde
Destinatario	Población con factores de riesgo detectados o enfermedades ambientalmente relacionadas	Población sana
Finalidad	Diagnóstico/tratamiento de la 'herida medioambiental'	Cribado
Nivel de habilidades requerido	Medio-Elevado	Básico
Escenario	Consulta de pediatría, medicina, enfermería	Control preconcepcional, prenatal o del niño sano
Enfoque	Prevención específica. Cuidados y asistencia específica	Prevención primaria y secundaria
Duración	Muy Variable (de 20 a 120 minutos)	< 6 minutos
Complejidad	Media-alta	Sencillo

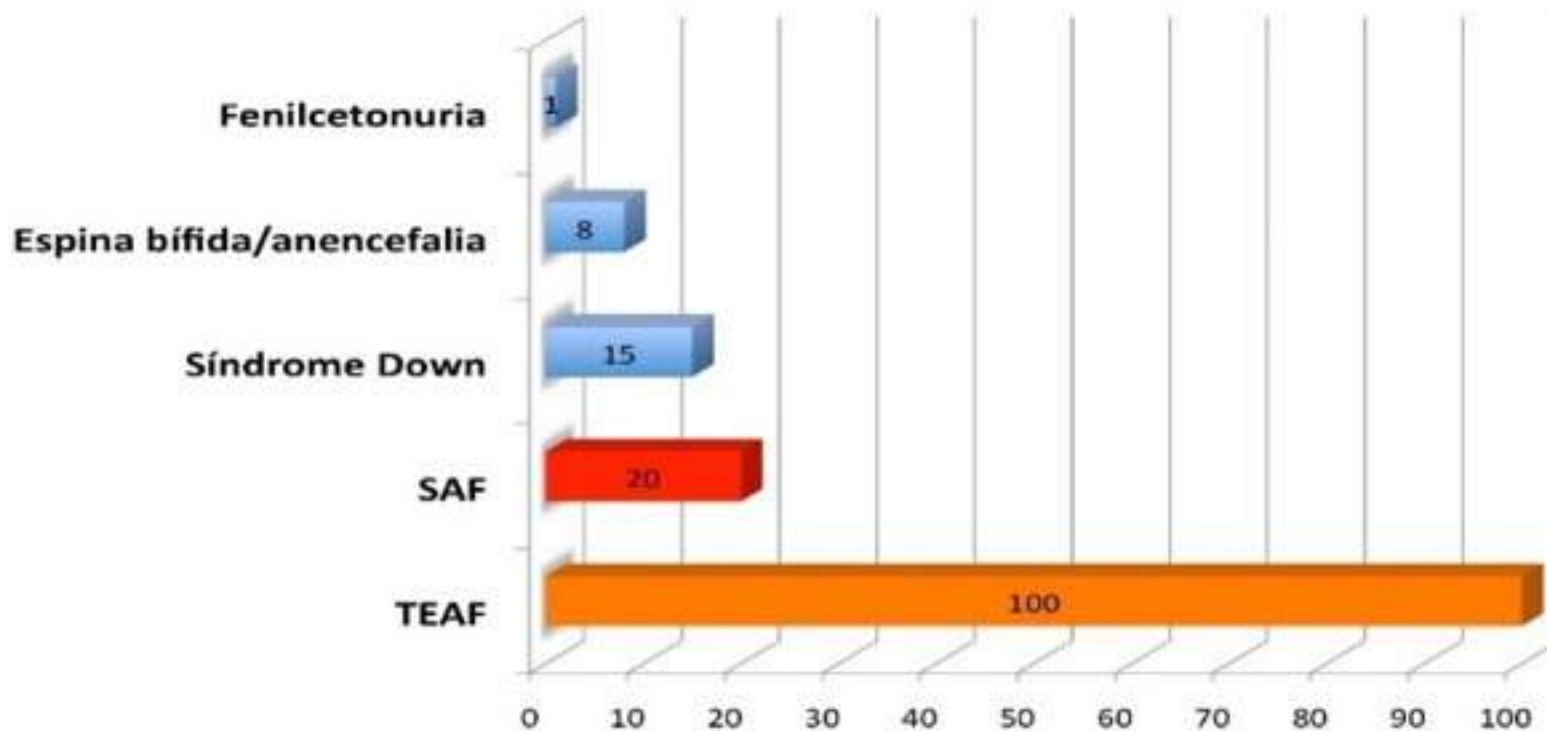
BREU HISTORIA

- Desenvolupada per la PEHSU MURCIA, 2009.
- Implementada a la maternitat de l'Hospital Clínic Universitario Virgen de la Arrixaca, Múrcia, 2012.
- Actualment >4000 "Hojas Verdes".
- Exportada a Iberoamèrica, adaptada i traduïda per a diferents països (SAELCI).
- Manual d'ús, 2013 (www.pehsu.org).
- Tallers online sobre l'ús del Full Verd (últim inici 2016).
- Premi Bones Pràctiques del SNS 2015.

ESTABLIR BASES I INVESTIGAR

Incidencia (x10.000 recién nacidos)

NO HI HA DOSI SEGURA D'ALCOHOL

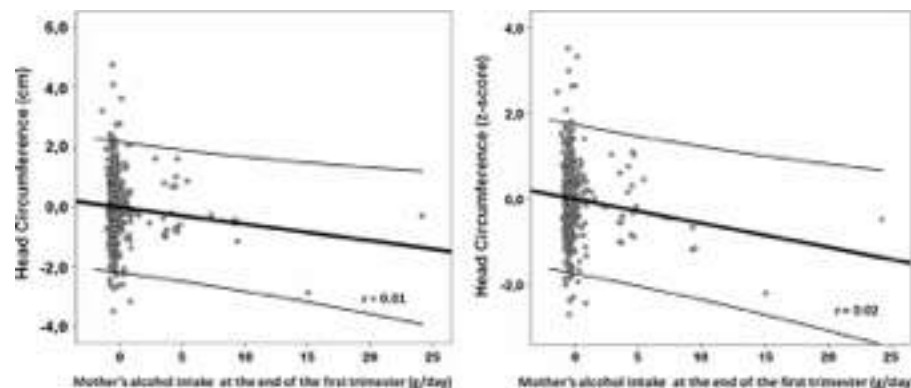
Childs Nerv Syst
DOI 10.1007/s00381-011-1074-6

ORIGINAL PAPER

Head circumference at birth and exposure to tobacco, alcohol and illegal drugs during early pregnancy

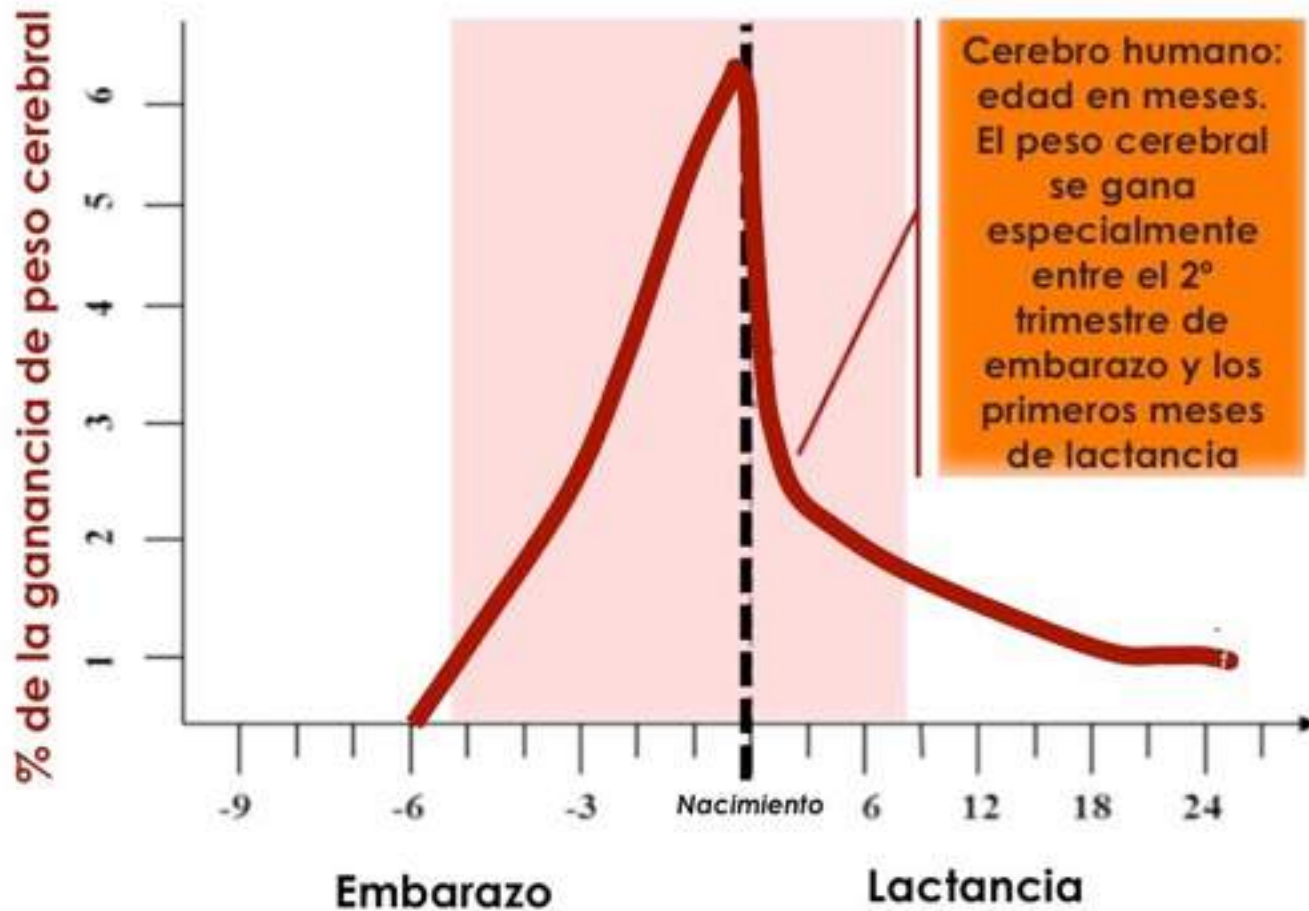
Juan A. Ortega-García · Jorge E. Gutiérrez-Churango · Miguel F. Sánchez-Saenz · Miguel Martínez-Arca · Juan L. Delgado-Marín · M. Sánchez-Solís · J. J. Parrilla-Parrilo · Luz Claudio · Juan F. Martínez-Lago

420 nounats sans
Entrevista cara a cara SG 5-10
'Hoja verde'

A l'inici de l'embaràs	Mare (%)	Pare (%)
Alcohol	72,3 (8.1-10.8) g/dia	83.7 (18.0-22-3) g/dia
Tabac	38.7	44.2
Cànnabis	5.1	8.7
Cocaïna	1,9	3

UNA FINESTRA D'OPORTUNITATS

PROGRAMA INTEGRAL

Prevención, disminución de daño y manejo de los trastornos neurocomportamentales asociados con la exposición prenatal a alcohol y otras drogas desde el inicio del embarazo hasta el final de la adolescencia.

SITUACIO BASAL DE LA GARROTXA

Consum esperable en dones d'edat fèrtil:

- 0,5-3,8% consum diari d'alcohol.
- 15% consum per afartament (binge drinking) en els últims 30 dies.
- 25,5% ha tingut una intoxicació etílica en els últims 12 mesos.

Consum detectat en primera visita de la llevadora (qüestionari SAVAC en 477 dones l'últim any):

- 0,2% de consum d'alcohol.
- 0,4% de consum de drogues.

En els últims 10 anys: 4000 naixements aprox.

- Incidència esperada: 1-20 SAF i uns 40 TEAF
- Diagnòstic de SAF o TEAF registrats a SAVAC: 0.

INICI DE L'ACTIVITAT A LA GARROTXA

- Creació de la Consulta de Pediatria Ambiental de la Garrotxa, agost 2016.
- Traducció i adaptació de la "Hoja Verde".
- Creació de materials per a parelles embarassades.
- Formació a pediatres, ginecòlegs i llevadores (sessions).
- Integració del "Full Verd" i la Consulta de Pediatria Ambiental al protocol de Maltractament Prenatal.
- Implementació del "Full Verd" als controls rutinaris del programa de l'embaràs a tota la Garrotxa, octubre 2016.

 Institut Català de la Salut
Direcció d'Atenció Primària
Girona

Equip Pediàtric Territorial de la Garrotxa

 HOSPITAL DE LA GARROTXA

Consulta de Pediatria Ambiental "Full Verd de l'embaràs i l'alletament"

Cribratge de factors ambientals de risc

Què és la Pediatria Ambiental?
És una especialitat pediàtrica orientada a la prevenció, detecció i maneig de les malalties o estat de salut dels nens, des de la concepció fins a l'adolescència, relacionades amb el nostre entorn.

Què és el "Full Verd de l'embaràs i l'alletament"?
És una eina per a la prevenció, detecció i intervenció de riscos ambientals durant l'etapa reproductiva, embaràs i alletament. Des de finals de 2016 forma part del programa de controls rutinaris de l'embaràs de la Garrotxa.

Quan diem factors ambientals de risc, de què estem parlant?
Tot allò a què pugui estar exposada l'embarassada o mare que alletii o la seva parella que puguin afectar la salut present i futura del nadó: radiacions ionitzants (radiografies, TAC, etc.), fàrmacs i productes naturals, substàncies químiques de risc de la feina o aficions, tabac, alcohol, altres drogues, pesticides, entre d'altres.

A qui està adreçat?
A totes les dones embarassades i les seves parelles, principalment, però també parelles que estiguin planificant un embaràs i mares que estiguin alletant.

En què consistirà la consulta?
En una entrevista clínica amb consells de salut. En casos determinats en què es detectin exposicions de risc importants, pot ser necessari realitzar proves complementàries i seguiment de la pacient.

Quan hi hauria d'anar?
Com més aviat millor. L'ideal és realitzar la consulta durant el primer trimestre de l'embaràs.

Quant durarà la consulta?
Habitualment uns 10-15 minuts. En casos en què hi hagi factors de risc importants pot allargar-se a 30-40 minuts.

La Consulta de Pediatria Ambiental és una pràctica clínica recomanada per l'Equip Pediàtric Territorial de la Garrotxa i la Unitat d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSR) de la Garrotxa.
Horari de la consulta: dimecres, de 13h a 17h.
Lloc: Consultes Externes (2-34), Hospital d'Orta i Comarcal de la Garrotxa.

CONSULTA DE PEDIATRIA AMBIENTAL

- Cribratge de factors ambientals durant l'embaràs i l'alletament ("Full Verd").
- Seguiment d'embarassos i nens exposats a alcohol i a altres drogues.
- Avaluació de nens amb malalties relacionades amb factors ambientals o sospites.
- Dimecres, 13-17h.
- Llista d'espera: 33 dies.

ALGUNS RESULTATS PRELIMINARS

- Consum matern OH periconcepcional: 53,8% (mitjana 7,9 g/d).
- Consum matern OH durant l'embaràs: 23% (mitjana 10,9g/d).
- Alt risc de TEAF: 7,7%.

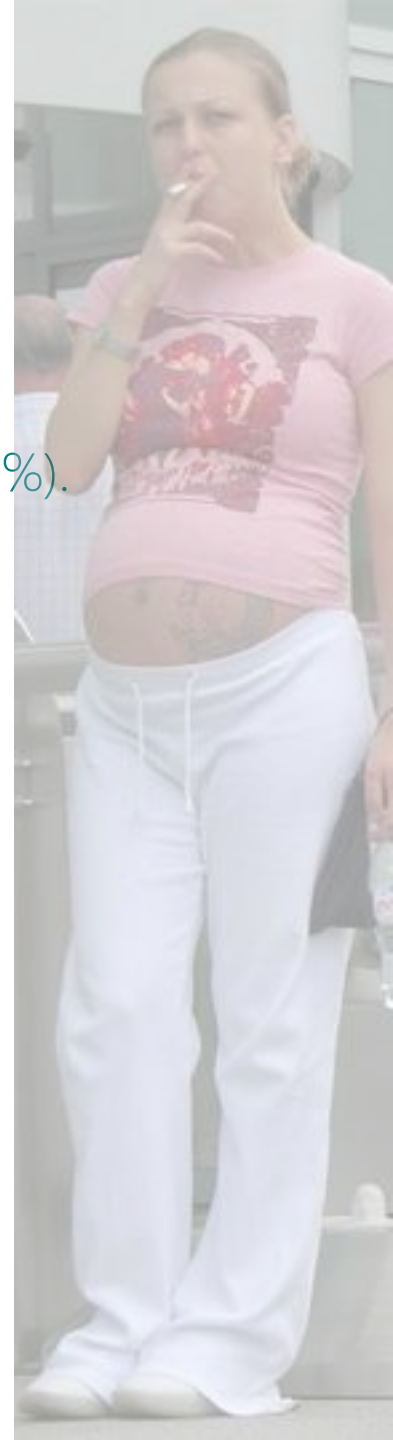
ALGUNS RESULTATS PRELIMINARS

- Consum drogues il·legals: 46% mínim 1 cop/setmana en algun moment de l'embaràs.
 - 38,5%: cànnabis.
 - 23%: cocaïna.

ALGUNS RESULTATS PRELIMINARS

- Mares fumadores periconcepcional: 69% (mitjana 9,5 cig/dia).
- Mares fumadores durant l'embaràs: 46,2% (mitjana 5,6 cig/dia).
- Desig de cessació tabàquica: 100% (en les properes setmanes 60%).

ALGUNS RESULTATS PRELIMINARS

- Exposicions ocupacionals de risc: 15,4% indústria del plàstic; 7,6% prostitució.
- Fàrmacs/parafarmàcia no testats per a embaràs: 15,4% (homeopatia).
- Pesticides: 53,8% ús domèstic (piretroides, ús esporàdic o moderat estacional).
- Tècniques de reproducció assistida: 7,7% (FIV).

**VOLEM OLOT
LLIURE DE
BOSSES DE
PLÀSTIC**

CONCLUSIONS

- El Full Verd és una eina útil i eficaç.
- La implementació a altres entorns és traslladable i relativament senzilla.
- Els pediatres d'AP hem d'implicar-nos en la salut mediambiental dels nens.

BIBLIOGRAFIA

- Ortega García JA, Jaimes Vega DC, Sánchez-Sauco MF, Jiménez Roset J. Elijo Más Sano. Exposición a alcohol y drogas ilegales durante el embarazo y lactancia. Guía de Seguimiento. Consejería de Sanidad y Política Social, Murcia, 2013.
- Ortega-García JA¹, MF, Martínez-Aroca M, Delgado-Marín JL, Sánchez-SolisGutierrez-Churango JE, Sánchez-Sauco M y cols. Head circumference at birth and exposure to tobacco, alcohol and illegal drugs during early pregnancy. Childs Nerv Syst. 2012 Mar;28(3):433-9
- Thompson BL, Levitt P, Stanwood GD. Prenatal exposure to drugs: effects on brain development and implications for policy and education. Nat Rev Neurosci. 2009 Apr; 10(4): 303–312.
- Manich A, Velasco M, Joya X, García-Lara N, Pichini S, Vall O et al. Validez del cuestionario de consumo materno de alcohol para detectar la exposición prenatal. Anales de Pediatría. 2012;76(6):324-328.
- Behnke M, Smith V. Prenatal Substance Abuse: Short- and Long-term Effects on the Exposed Fetus. Pediatrics. 2013;131(3):e1009-e1024.

¡Gracias!

Gràcies!

Thank you!

DANKE!

Merci!

你很